

STORTINGET

Representantforslag 114 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Sylvi Listhaug, Helge André Njåstad,
Himanshu Gulati og Erlend Wiborg

Dokument 8:114 S (2024–2025)

**Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Silje Hjemdal, Sylvi Listhaug, Helge André Njåstad,
Himanshu Gulati og Erlend Wiborg om æreskultur
og æreskriminalitet**

Til Stortinget

Bakgrunn

Sosial kontroll og æresvold/æresdrap er ikke et nytt problem, men har eksistert i alle år. Unge kvinner av ikke-vestlige opprinnelse er særlig utsatt. Kadra sin historie i TV 2-programmet «Rikets tilstand» fra 2000 om tvangsgifting og kjønnslemlestelse av kvinner burde vært en vekker for mange, men interessen for å ta tak i problemet falt så fort medias søkelys var borte. Det samme har man sett gjentatte ganger, bl.a. da NRK 22. juni 2007 rapporterte om utfordringene knyttet til kjønnslemlestelse, og da Drammens Tidende og andre avslørte problemene knyttet til tvangsekteskap midt på 2000-tallet. Problematikken rundt æresdrap har også vært et kjent problem i Sverige. I 2002 ble Fadime Sahindal skutt og drept av sin egen far. Drapet i 2002 rystet Sverige og vakte oppsikt i mange land, også i Norge. Grunnen til at Sahindal ble drept av faren, var at hun valgte å følge kjærligheten og ble sammen med Patrick Lindesjö, som var svensk-iraner. Farens ønske var at datteren skulle gifte seg med en fetter fra Tyrkia. Fremskrittspartiet har løftet problemstillingen gjentatte ganger, også når medias søkelys ikke har vært på denne problematikken, men som oftest har det blitt

møtt med kritikk, harselering og at partiets forslag er blitt stemt ned.

Selv om sosial kontroll og æresvold/æresdrap har vært et vedvarende problem i lang tid, har tematikken blitt mer aktuell etter NRKs Brennpunkt-dokumentar «Ære» og flere artikler i Aftenposten.

Æresrelatert vold er vold utløst av familiens eller gruppens behov for å ivareta eller gjenopprette ære og anseelse. Dette forekommer i familier og grupper hvor individet forventes å innordne seg kollektivt, og hvor patriarkalske æresnormer står sterkt. Jenter og kvinner er særlig utsatt fordi familiens eller gruppens ære er knyttet til kontroll av kvinners seksualitet, og fordi uønsket atferd kan påføre hele familien eller gruppen det de opplever som skam.

Æresrelatert vold kan omfatte voldsuttrykk som nedverdigelser, trusler, utstøtelse og annen psykisk vold, fysisk vold og drap. I noen miljøer følger æreskulturen sedvanerett eller «klanlov» som tilsier at hvis kona er utro og blir sammen med en annen mens hun er gift, vil dette føre til at mannens ære blir krenket/nedverdiget. Dette kan føre til at kvinnen blir drept for å gjenopprette ektemannens ære. Forslagsstillerne viser til at det i en rettsstat som Norge er staten som har maktmonopol. Forslagsstillerne viser til at når man oppholder seg i Norge, er det norske lover og regler som skal gjelde. Derfor er det ikke akseptabelt at enkeltmennesker kan drive privat rettshåndhevelse som følge av ærekrenkelse og andre kulturelle sedvaner og lover.

I mange kulturer blir jenter og kvinner utsatt for holdninger og praksis som ikke er forenlig med norsk kultur og norske verdier. Eksempler på slik praksis er:

Negativ sosial kontroll

Negativ sosial kontroll defineres som press, oppsyn, trusler eller tvang som systematisk begrenser noen i sin livsutfoldelse eller gjentatte ganger hindrer dem i å ta selvstendige valg om eget liv og egen fremtid. Dette gjelder for eksempel den enkeltes selvbestemmelse over egen identitet, kropp og seksualitet, frihet til å velge venner, fritidsaktiviteter, religion, påkledning, utdanning, jobb, kjæreste og ektefeller og til å be om helsehjelp. Negativ sosial kontroll utøves også overfor barn og voksne over landegrensene. Familier i Norge kan være utsatt for press fra slektninger i opprinnelseslandet når det gjelder alt fra oppdragelse til beslutninger om ekteskap.

Tvangsekteskap

Tvangsekteskap er en ekteskapsinngåelse der én eller begge ektefellene ikke har mulighet til å velge ektefelle eller å forbli ugift uten å bli utsatt for vold, frihetsberøvelse eller annen straffbar eller urettmessig atferd eller utilbørlig press. Tvangsekteskap er en form for vold i nære relasjoner og kan i praksis også innebære at den enkelte ikke har mulighet til å bryte en forlovelse eller inngå et ekteskap, eller velge en partner på tvers av familiens ønsker, uten å bli utsatt for represalier.

Tvangsekteskap kan ha ulike forløp. Noen unge kan bli utsatt for tvangsekteskap etter lengre tid med økende negativ sosial kontroll, mens andre opplever å bli tvangsgiftet uten å ha vært utsatt for negativ sosial kontroll i oppveksten. Tvangsekteskap gjennomføres både i Norge og i utlandet, men de fleste tvangsekteskap blir inngått under ferieopphold i utlandet.

Det er en glidende overgang mellom arrangerte ekteskap og tvangsekteskap. Arrangerte ekteskap er en variant av tvangsekteskap. Det finnes ingen tradisjon for arrangerte ekteskap i moderne vestlig kultur. Ifølge Fafos rapport «Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll» fra 2019 opplever mange ikke-vestlige innvandrere ekteskapet som sentralt for å videreføre familiekultur, tro og identitet, og bekymring for barnas fremtidige ekteskap er en sentral drivkraft for utøvelsen av sosial kontroll. Den samme rapporten viser at 42 pst. av pakistanske kvinner i Norge oppgir at deres ektefelle i hovedsak er valgt ut av foreldrene.

I Brennpunkt-dokumentaren vises det til at kun én av over 70 tvangsekteskapsaker har endt i retten i løpet av de siste åtte årene, og siden ny straffelov trådte i kraft i 2016, har nesten ingen blitt dømt etter lovene som forbyr tvangsekteskap. I samme periode har det kommet inn over tusen tvangsekteskapsaker til hjelpeapparatet. Det at ingen er blitt dømt, skyldes i stor grad at barn som har blitt utsatt for tvangsekteskap eller planer om tvangsekteskap, ikke ønsker at foreldrene skal bli straf-

fet. Dette bidrar til at barna trekker beskyldningene. Derfor fremmer forslagsstillerne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en endring i straffeloven som sidestiller arrangerte ekteskap med tvangsekteskap.»

Kjønnslemlestelse

Kjønnslemlestelse er ulike typer inngrep som skader en kvinnes kjønnsorgan, og som kan få store fysiske og psykiske konsekvenser for den som er utsatt for det. Kjønnslemlestelse kan blant annet føre til infeksjoner, kroniske smerter, seksuelle problemer, fødselskomplikasjoner og økt fare for dødfødsler.

Kjønnslemlestelse er særlig utbredt i enkelte afrikanske land og i noen land i Midtøsten. Praksisen er en sosial norm som bygger på en rekke kulturelle og sosiale forestillinger. Det kan handle om seksualitet, tilhørighet, estetikk, kjønn og religion. Da det er kjent at mange barn sendes ut av landet for å kjønnslemlestes, fremmer forslagsstillerne i dette dokumentet flere konkrete forslag for å bekjempe dette.

Sosial kontroll og æresrelatert vold er et økende problem

Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll lager hvert år en årsrapport om denne problematikken. Den 24. januar 2024 kunne man lese følgende på Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets nettside:

«Aldri før har Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og ærerelatert vold håndtert så mange saker som i 2023.»

I 2023 har kompetanseteamet gitt råd og veiledning eller bistått på andre måter i 1 137 saker. Tallene for 2023 er de høyeste teamet har hatt siden det ble opprettet i 2004.

Ifølge kompetanseteamet gjaldt 71 prosent av sakene jenter/kvinner, 25 prosent gjaldt gutter/menn, og i fire prosent av sakene var kjønn ukjent. 52 prosent av sakene gjaldt personer under 18 år. Nye tall for 2023 fra kompetanseteamet viser at 38 prosent av sakene de fikk inn, gjaldt trusler og vold, og 24 prosent av sakene gjaldt bekymring for en person som befant seg i utlandet da kompetanseteamet ble kontaktet. Av disse var 173 barn. I tillegg gjaldt 18 prosent av sakene ufrivillig opphold i utlandet, 11 prosent av sakene gjaldt frykt for tvangsekteskap, og to prosent av sakene gjaldt gjennomført tvangsekteskap. I ytterste konsekvens kan slike saker utvikle seg til æresdrap. Ifølge en rapport fra Kripos om æresdrap i Norge i perioden 2000 til 2022 har det vært flere æresdrap i Norge enn det både politiet og domstolen har klart å fange opp, og svært få av sakene er identi-

fisert, etterforsket og iretteført som æresdrap av politi og påtalemyndighet. I 95 prosent av sakene har offeret tidligere fortalt om vold til venner og familie. I over halvparten av sakene har offeret anmeldt gjerningspersonen i forkant av drapet. Grunnen til ærekrenkelsen skyldes ekteskapsbrudd, skilsmisse og barnefordeling.

Avvergelsesplikten

I samfunnet har alle et ansvar for å bidra til at folk og spesielt barn og andre sårbare grupper er trygge. Stortinget ønsket derfor under behandlingen av Prop. 66 L (2019–2020), jf. Innst. 41 L (2020–2021), å stramme inn avvergelsesplikten spesielt med tanke på kjønnslemlestelse fordi ofrene for kjønnslemlestelse i de fleste tilfeller er særlig sårbare og forsvarsløse. Forslagsstillerne viser til at straffeloven § 196 fjerde ledd lyder som følger:

«Tredje ledd bokstav b gjelder ikke dersom fornærmede er mindreårig og den som unnlater å avverge er barnets forelder, steforelder, fosterforelder eller en annen som har daglig omsorg for barnet.»

Forslagsstillerne mener det er flere som burde omfattes under dette punktet, blant annet tanter, onkler, besteforeldre, søsken, men også andre familiemedlemmer. Det er viktig at også disse stilles til ansvar for å passe på at deres familiemedlemmer ikke blir utsatt for kjønnslemlestelse.

For å sikre at flere tør varsle, bør det samtidig vurderes å tilby nødvendig beskyttelse. Mange tier av frykt for represalier, og de som står frem og varslere om æresvold i egen familie, slekt eller nærhet, må vite at de er trygge. For at avvergelsesplikten skal være effektiv, bør det utarbeides konkrete retningslinjer og støttetiltak for varslere. Det kan inkludere råd om hvordan varslere kan ivareta egen sikkerhet, og egen kanal for anonym varsling. Det kan også vurderes insentiver eller beskyttelse for varslere i miljøer der sosial kontroll og æresrelatert vold er utbredt.

Derfor fremmer forlagsstillerne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i straffeloven § 196 fjerde ledd, slik at loven ikke bare omfatter barnets forelder, steforelder, fosterforelder eller en annen som har daglig omsorg for barnet, men også omfatter tanter, onkler, besteforeldre, søsken og andre familiemedlemmer.»

En integreringskontrakt som stiller krav

Årsaken til problemene er at samfunnet ikke har turt å stille krav til innvandrere om at det er de som må tilpasse seg det norske samfunnet, ikke omvendt. Stor-samfunnet har tilpasset seg enkelte innvandrergupper krav og i altfor stor grad hatt forståelse for skikker og tradisjoner som bryter med norsk tradisjon og kul-

tur. Selv om de fleste er imot tvangsekteskap, har det vært en stilltiende aksept for at det praktiseres arrangerte ekteskap i innvandrer miljøer, noe som i mange tilfeller bare er en variant av tvangsekteskap.

Forslagsstillerne mener det er viktig å ta et oppgjør med holdninger som bryter med de frihetsverdiene som det norske samfunn er bygget på. Æreskultur bidrar til å begrense borgernes rettmessige personlige frihet.

En del av løsningen er å stille klare krav og forventninger til ikke-vestlige innvandrere som bosetter seg i Norge. Dette kan gjøres ved å innføre en integreringskontrakt mellom norske myndigheter og innvandrere. En slik kontrakt bør inneholde krav om at innvandreren aksepterer norske lover, regler og frihetsverdier, for eksempel knyttet til likestilling, barneoppdragelse, demokrati, rettsstatens prinsipper, ytringsfrihet og religionsfrihet. Samtidig må de forplikte seg til at barn skal oppdras i henhold til norske lover og regler, og at jenter og gutter skal ha samme muligheter og behandles likt. Konsekvenser ved brudd på integreringskontrakten er at man vil miste retten til permanent opphold, ikke få fornyet oppholdstillatelsen eller miste oppholdstillatelsen.

Forslagsstillerne viser til at Sveits stiller klare krav til flyktninger. Disse innebærer at flyktninger som ønsker å jobbe eller bo i Sveits i mer enn tre måneder, må kunne oppfylle noen kriterier for å kunne få fornyet oppholdstillatelsen eller ikke få den tilbakekalt. Kriteriene er at man har respekt for offentlig sikkerhet og orden, at man respekterer verdiene i den føderale grunnloven, at man behersker språket, og at man deltar i arbeidslivet eller skaffer seg en utdanning.

Derfor fremmer forlagsstillerne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det innføres en integreringskontrakt for ikke-vestlige innvandrere. En slik kontrakt skal inneholde tydelige krav om at man aksepterer norske lover, regler og verdier, for eksempel knyttet til likestilling, barneoppdragelse, demokrati, rettsstatens prinsipper, ytringsfrihet og religionsfrihet, og at flyktningen deltar i språkopplæring og kommer seg ut i arbeid. Ved brudd på integreringskontrakten skal dette føre til reaksjoner, som f.eks. tap av oppholdstillatelse, økonomiske sanksjoner mv.»

Hjelpeapparatet må ha mer kunnskap og ressurser

Det er en utfordring at kunnskapen i tjenestene som jobber med personer som utsettes for sosial kontroll, er dårlig. Derfor må æreskultur og æresvold bli en del av utdanningen i alle profesjoner som møter denne typen problemstillinger. Mange er redde i møte med dette og usikre på hva man skal gjøre om man mistenker at ikke alt er som det skal. I tillegg må det være trygt for de jen-

tene og guttene som bryter ut. Det er tøft å stå på bar bakke uten familie for å kunne leve ut de frihetsverdiene som du har som borger i Norge. For en del blir dette for tøft, og de flytter hjem til familien selv om det betyr at de mister sin frihet. I politiet er også kunnskapen om dette varierende. Det er stor innvandring fra land der æreskultur og æresvold er vanlig, og mennesker fra disse landene bor i hele Norge. Forslagsstillerne mener politiet bør bevilges ekstra midler, slik at de har nok ressurser til å prioritere denne typen saker.

Politiet/påtalemyndigheten er den eneste instansen som skal håndtere æreskriminalitet. Situasjonen i dag er at kompetansen i politidistriktene er ujevn og til dels svak. Innsatsviljen er derimot høy, men det etterspørres kompetanse og prioritering hos hele førstelinjen både hos politi og påtalemyndighet. Det finnes i dag ingen enhet i politiet hvor politidistriktene kan søke bistand i konkrete saker.

Siden æresrelatert vold og æreskriminalitet ofte er nært beslektet med organisert kriminalitet, burde nødvendige midler til arbeidet være en selvfølge. Politi, påtalemyndighet og andre må sikres tilstrekkelige ressurser og god organisering. En mulig løsning er å etablere et eget team spesialisert på saker som omhandler æresrelatert vold og sosial kontroll. Et slikt team bør ha bred kompetanse om både kulturelle forhold og rettigheter for å kunne jobbe målrettet og bygge tillit i utsatte miljøer. Et slikt team kan og bør også fungere som nasjonalt kontaktpunkt for å sikre kompetanse til alle politidistrikter.

God kunnskap hos alle offentlig ansatte i barnehage, helsevesen, politi, skole og barnevern om hvordan man avdekker og reagerer mot sosial kontroll og religiøs tvang, er avgjørende viktig for å hjelpe de barn og unge som lever under forferdelige forhold. Derfor fremmer forslagsstillerne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for og eventuelt fremme forslag som sikrer at politiet har nødvendige midler og lovhjemler til å prioritere og håndtere saker om negativ sosial kontroll og æreskriminalitet.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det opprettes minoritetsrådgiving også for barnehager og barneskoler.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at det føres tilsyn med koranskoler og andre religiøse fritidsaktiviteter for barn og unge etter skoletid, slik at disse ikke motvirker god integrering.»

Barn må ha frihet

I norsk kultur ses barnet på som et selvstendig individ med egne rettigheter. Slik har det ikke alltid vært. Historisk har barn ofte blitt sett på som en forlengelse

av foreldrene. Mange ikke-vestlige land ser fortsatt barn på denne måten. Ifølge Fafos rapport «Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll» (Fafo-rapport 2019:01) oppgir nesten fire av ti somaliske ungdommer som er født i Norge, eller som har kommet til Norge før skolealder, at de har gått på skole i utlandet, som oftest på såkalte koranskoler. Blant annet benyttes skoler i utlandet som et verktøy for å disiplinere barn. Det er et grovt overgrep mot barn å sende dem til koranskoler i utlandet der unge utsettes for vold og fysisk avstraffelse. Dessverre ser man at foreldre sender barna til religiøse koranskoler i foreldrenes hjemland i frykt for at barna skal bli «for norske». Dette er et grovt overgrep mot deres rettigheter som norske borgere. Lange opphold i foreldrenes opprinnelsesland vil i alle tilfeller motvirke integrering og bør derfor møtes med sanksjoner. Det er også godt dokumentert at flere barn med muslimsk bakgrunn sendes til utlandet for kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. Dette har store negative konsekvenser for barnas helse, frihet og videre liv. Dette må bekjempes gjennom konkrete tiltak. Derfor fremmer forslagsstillerne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at foreldre som sender barn til et land der de risikerer negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, vold og lignende, skal kunne straffeforfølges og fratas omsorgsretten for egne barn.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at i tilfeller der foreldre med midlertidig oppholdstillatelse sender barn til et land der de risikerer negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, vold og lignende, skal oppholdstillatelsen til foreldrene kunne trekkes tilbake.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at i tilfeller der foreldre med permanent oppholdstillatelse sender barn til et land der de risikerer negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, vold og lignende, skal opptjeningsperioden for å oppnå statsborgerskap kunne nullstilles.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at foreldre som sender barn på lengre utenlandsopphold som hemmer integreringen, skal kunne fratas barnetrygden, og at ytelser skal tilbakebetales fra den dagen barna forlot Norge.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at personer som medvirker til grov negativ sosial kontroll, som f.eks. tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, og som har midlertidig oppholdstillatelse, som fast hovedregel skal miste oppholdstillatelsen.»

Barnevernet

I en artikkel fra NRK datert 21. januar 2024 har det blitt avdekket at norsk barnevern har bidratt med 20 000 kroner til en irakisk familie for at de skulle sende en 14-åring for å gå på skole i Irak. Resultatet av turen var at 14-åringen ble tvangsgiftet og ble gravid i en alder av 15 år. Forslagsstillerne mener at barnevernet har et spesielt ansvar for å sikre barns trygghet mot sosial kontroll og tvangsekteskap. I lys av NRKs funn mener forslagsstillerne at det må kartlegges ytterligere om det er flere tilfeller hvor barnevernet har bidratt økonomisk eller på andre måter når foreldre har ønsket å sende sitt eget barn ut av landet. Derfor fremmer forslagsstillerne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge tilfeller der barnevernet har bidratt når foreldre har ønsket å sende barn ut av landet. Stortinget ber også regjeringen om å sette en umiddelbar stopp for praksisen med at barnevernet kan bidra til at barn sendes til utlandet mot sin vilje.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at det føres tilsyn med at barnevernet ikke bidrar til at barn sendes til utlandet mot sin vilje.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at taushetsplikt i barnevernet og andre offentlige virksomheter ikke er til hinder for å avverge at barn sendes til utlandet mot sin vilje.»

Retten til skilsmisse

Retten til skilsmisse er grunnleggende i det norske samfunnet og er også et krav i ekteskapsloven § 7 bokstav l:

«Hver av brudefolkene skal hver for seg erklære på ære og samvittighet at ekteskapet blir inngått av egen fri vilje, og at de anerkjenner hverandres like rett til skilsmisse.»

I flere andre land, primært muslimske, er det ingen reell rett til skilsmisse. I for eksempel Pakistan har en mann rett til skilsmisse hvis han sier «talak», som betyr skilsmisse, tre ganger til sin kone, for så å få registrert skilsmissen hos myndighetene. En kvinne som ønsker skilsmisse, må gå til familieretten for å søke om skilsmisse og er avhengig av dennes godkjenning for å få det, med mindre ektemannen ved inngåelse av ekteskapet har signert på «Har ektemannen gitt hustruen rett til skilsmisse?». Utlendingsdirektoratet gjorde en undersøkelse av 25 søknader om familiegjenforening, og i 24 av 25 tilfeller hadde ikke ektemannen gitt denne tillatelsen. Dette gjelder ikke bare kvinner som er bosatt i Pakistan ved inngåelse av ekteskapet, for undersøkelsen viste at dette også gjelder flere kvinner bosatt i Norge som

reiser til Pakistan for å gifte seg. Lignende praksis eksisterer også i andre muslimske land.

Stortinget vedtok enstemmig for over 20 år siden å kreve at det ved familiegjenforening av ektefeller skulle stilles krav om at en måtte gi et tilsvarende løfte for å få innvilget søknaden, men dette ble ikke fulgt opp av tidligere regjeringer. NRK hadde nylig en sak knyttet til denne problemstillingen, og det kom da frem at dagens regjering gjennom Barne- og familiedepartementet ikke ser noen grunn til å endre på praksisen knyttet til familiegjenforening og kvinners rett til skilsmisse. Forslagsstillerne mener at uten en reell rett til skilsmisse skal familiegjenforening av ektefeller ikke kunne finne sted, og derfor fremmer forslagsstillerne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det stilles følgende krav ved familiegjenforening av ektefelle: Hver av brudefolkene skal hver for seg erklære på ære og samvittighet at ekteskapet er inngått av egen fri vilje, og at de anerkjenner hverandres like rett til skilsmisse.»

Videre bør det ved familieetablering foreligge en risikovurdering knyttet til den utenlandske ektefellen. Denne vurderingen bør ta stilling til hvorvidt vedkommende med sannsynlighet kan knyttes til et kriminelt nettverk i Europa, eller hvorvidt det er sannsynlig at vedkommende vil begå kriminalitet etter innreise (basert på tilknytninger til familiedrevne nettverk i Norge eller i utlandet, tilknytninger til andre kriminelle, egen fortid etc.). Terskelen for avslag bør ligge på «grunn til å tro». Derfor fremmer forslagsstillerne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan retten til familiegjenforening eventuelt kan og bør begrenses i de tilfeller der den utenlandske personen man søker om familiegjenforening for, kan knyttes til grov kriminell virksomhet.»

Sanksjoner ved æresrelatert vold, æreskriminalitet og negativ sosial kontroll

Æreskriminalitet skiller seg fra vold i nære relasjoner ved at den drives av en kollektiv æreskodeks og ofte støttes av familie eller lokalsamfunn. For å reflektere alvorligheten av dette fenomenet og dets kollektive natur bør det anerkjennes som et eget strafferettslig fenomen med strengere reaksjoner.

Flere europeiske land har tatt skritt i denne retningen. For eksempel har Nederland og Storbritannia innført strenge sanksjoner for visse typer grov kriminalitet, inkludert æresbasert vold. Belgia har vurdert lignende tiltak, særlig mot handlinger som bryter med grunnleggende menneskerettigheter og humanistiske verdier.

Æreskriminalitet bør være straffeskjerpende og i grove tilfeller kunne medføre en egen og høyere strafferamme, eventuelt tap av oppholdstillatelse eller statsborgerskap. Derfor fremmer forslagsstillerne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om at æreskriminalitet skal regnes som straffeskjerpende, eventuelt innebære en høyere strafferamme eller egne tiltak slik som tap av oppholdstillatelse eller statsborgerskap.»

Fravær fra skolegang

Det har gjennom mange år vært et utbredt problem at mange elever med minoritetsbakgrunn ikke møter opp til skolestart. Dette er et alvorlig problem som hindrer integreringen, og som får alvorlig negative følger for dem det gjelder. Barn som sendes utenlands til koranskoler og lignende, går glipp av nødvendig utdanning og mister i tillegg den sosiale og verdimeslige kompetansen de trenger for å fungere fullgodt i det norske samfunnet. Det må derfor innføres tiltak som sikrer barn mot å bli sendt på lange opphold i land med kultur og verdier som strider mot den liberaldemokratiske modellen.

Derfor fremmer forslagsstillerne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for tydelige retningslinjer for hvordan skolene skal følge opp elever som er fraværende fra skolen uten gyldig grunn, og hvor det er mistanke om at foreldrene har tatt med barnet til hjemlandet for plassering på skole eller utsetter barnet for andre typer av negativ sosial kontroll.»

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en endring i straffeloven som sidestiller arrangerte ekteskap med tvangsekteskap.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i straffeloven § 196 fjerde ledd, slik at bestemmelsen ikke bare omfatter barnets forelder, steforelder, fosterforelder eller en annen som har daglig omsorg for barnet, men også omfatter tanter, onkler, besteforeldre, søsken og andre familiemedlemmer.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at det innføres en integreringskontrakt for ikke-vestlige innvandrere. En slik kontrakt skal inneholde tydelige krav om at man aksepterer norske lover, regler og verdier, for eksempel knyttet til likestilling, barneoppdragelse, demokrati, rettsstatens prinsipper, ytringsfrihet og religionsfrihet, og at flyktningen deltar i språkopplæring og kommer seg ut i arbeid. Ved brudd på integreringskontrakten skal dette føre til reaksjoner, som f.eks. tap av oppholdstillatelse, økonomiske sanksjoner mv.
4. Stortinget ber regjeringen sørge for og eventuelt fremme forslag som sikrer at politiet har nødvendige midler og lovhjemler til å prioritere og håndtere saker om negativ sosial kontroll og æreskriminalitet.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det opprettes minoritetsrådgiving også for barnehager og barneskoler.
6. Stortinget ber regjeringen sikre at det føres tilsyn med koranskoler og andre religiøse fritidsaktiviteter for barn og unge etter skoletid, slik at disse ikke motvirker god integrering.
7. Stortinget ber regjeringen sørge for at foreldre som sender barn til et land der de risikerer negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, vold og lignende, skal kunne straffeforfølges og fratas omsorgsretten for egne barn.
8. Stortinget ber regjeringen sørge for at i tilfeller der foreldre med midlertidig oppholdstillatelse sender barn til et land der de risikerer negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, vold og lignende, skal oppholdstillatelsen til foreldrene kunne trekkes tilbake.
9. Stortinget ber regjeringen sørge for at i tilfeller der foreldre med permanent oppholdstillatelse sender barn til et land der de risikerer negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, vold og lignende, skal opptjeningsperioden for å oppnå statsborgerskap kunne nullstilles.
10. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at foreldre som sender barn på lengre utenlandsopphold som hemmer integreringen, skal kunne fratas barnetrygden, og at utgifter skal tilbakebetales fra den dagen barna forlot Norge.
11. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at personer som medvirker til grov negativ sosial kontroll, som f.eks. tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, og som har midlertidig oppholdstillatelse, som fast hovedregel skal miste oppholdstillatelsen.
12. Stortinget ber regjeringen kartlegge tilfeller der barnevernet har bidratt når foreldre har ønsket å sende barn ut av landet. Stortinget ber også regjeringen om å sette en umiddelbar stopp for praksisen med at barnevernet kan bidra til at barn sendes til utlandet mot sin vilje.
13. Stortinget ber regjeringen sikre at det føres tilsyn med at barnevernet ikke bidrar til at barn sendes til utlandet mot sin vilje.

14. Stortinget ber regjeringen sikre at taushetsplikt i barnevernet og andre offentlige virksomheter ikke er til hinder for å avverge at barn sendes til utlandet mot sin vilje.
15. Stortinget ber regjeringen sørge for at det stilles følgende krav ved familiegjenforening av ektefelle: Hver av brudefolkene skal hver for seg erklære på ære og samvittighet at ekteskapet er inngått av egen fri vilje, og at de anerkjenner hverandres like rett til skilsmisse.
16. Stortinget ber regjeringen utrede hvordan retten til familiegjenforening eventuelt kan og bør begrenses i de tilfeller der den utenlandske personen man søker om familiegjenforening for, kan knyttes til grov kriminell virksomhet.
17. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om at æreskriminalitet skal regnes som straffeskjerpende, eventuelt innebære en høyere strafferamme eller egne tiltak slik som tap av oppholdstillatelse eller statsborgerskap.
18. Stortinget ber regjeringen sørge for tydelige retningslinjer for hvordan skolene skal følge opp elever som er fraværende fra skolen uten gyldig grunn, og hvor det er mistanke om at foreldrene har tatt med barnet til hjemlandet for plassering på skole eller utsetter barnet for andre typer av negativ sosial kontroll.

5. mars 2025

Silje Hjemdal

Sylvi Listhaug

Helge André Njåstad

Himanshu Gulati

Erlend Wiborg

